

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter ändras så att bevilningsfullmakten för 1997–2010 för ränteutjämningsavtal och -anbud som gäller export- och fartygskrediter höjs från 5 000 miljoner euro till 6 000 miljoner euro.

Dessutom föreslås att det för att säkerställa likviditeten inom exportfinansiering införs en tidsbegränsad åtgärdsmodell för återfinansiering av exportkrediter på OECD-villkor fram

till utgången av 2010. I syfte att genomföra modellen föreslås det att en ny paragraf fogas till lagen. Inom ramen för återfinansieringsmodellen ingås ränteutjämningsavtal genom beslut av Finlands Exportkredit Ab. Avsikten är att kredit- och finansinstitut som ingått samarbetsavtal med Finlands Exportkredit Ab arrangerar export- och fartygskrediten och administrerar krediten.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av år 2009.

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Systemet för utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter baserar sig på lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter (1137/1996), nedan ränteutjämningslagen. Ränteutjämningsystemet ska dessutom vara förenligt med de internationella avtalsförpliktelser som godkänts inom Världshandelsorganisationen, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, nedan OECD, och Europeiska unionen.

Ränteutjämningsystemet administreras på statens vägnar och för statens räkning av Finlands Exportkredit Ab, nedan Exportkredit. Bolagets förvaltning och verksamhet regleras av lagen om bolaget Finlands Exportkredit Ab (1136/1996).

Syftet med ränteutjämningsystemet är att bidra till att säkerställa finansieringen av den

finländska exporten och fartygsanskaffningarna genom ett internationellt konkurrenskraftigt system för exportfinansiering som ger företag skydd mot de ränterisker som hänför sig till finansieringen av köpen. Ränteutjämningsystemet fungerar så att när kunden för finansieringen av inköp av finländska produkter eller tjänster valt en kredit på OECD-villkor inklusive fast ränta som är bunden vid CIRR-räntan (Commercial Interest Reference Rate), ingår kreditinstitutet eller det finansiella institutet ett ränteutjämningsavtal om krediten med Finlands Exportkredit Ab och beviljar kunden en ränteutjämningskredit. I enlighet med ränteutjämningsavtalet betalar kreditinstitutet eller det finansiella institutet till staten en fast s.k. CIRR-ränta som är en ränta på OECD-villkor och staten betalar till kredit- eller finansinstitutet en rörlig, vanligtvis sex månaders referensränta utökad med en marginal på högst 0,5 procentenheter. När differensen mellan ovan nämnda räntor (den rörliga CIRR-

räntan utökad med marginalen) är negativ, betalar staten skillnaden till kreditinstitutet eller det finansiella institutet som räntestöd och när skillnaden är positiv, betalar kreditinstitutet eller det finansiella institutet skillnaden till staten i form av räntegottgörelse.

Enligt 1 § 1 mom. i ränteutjämningslagen (ändr. 946/2005) har arbets- och näringsministeriet rätt att på de villkor ministeriet bestämmer ge Exportkredit förbindelser om att Exportkredit med kreditinstitut och finansiella institut kan ingå ränteutjämningsavtal som gäller offentligt understödda export- och fartygskrediter till ett kapitalvärde av högst fem miljarder euro 1997–2010.

1.2 Bedömning av nuläget

Till följd av störningarna på finansmarknaden uppskattas det bli betydligt mycket svårare för företagen att få finansiering. Bankerna har blivit mer selektiva än tidigare i fråga om vilka företag som beviljas finansiering, och har i synnerhet inte velat ge långfristiga krediter (5–10 år). De åtgärder för att säkerställa finansiering mellan banker som statsrådet redan har fattat beslut om kommer så småningom att rätta till situationen. Man uppskattar dock att den nuvarande svåra situationen i fråga om finansiering av export kommer att pågå i 1–2 år.

Flera banker har redan på grund av sina problem med medelanskaffning anhållit om återfinansiering från Finnvera och Exportkredit. Behovet av finansiering för de projekt som det hittills finns vetskap om uppgår till flera hundra miljoner euro.

Det saknas ett instrument för offentlig finansiering i Finland med hjälp av vilket finska statens kreditvärdighet skulle kunna sammankopplas med medelanskaffning för finansiering av export. Syftet med ränteutjämningsystemet enligt ränteutjämningslagen är att för sin del säkerställa finansieringen av den finländska exporten och fartygsanskaffningarna genom ett internationellt konkurrenskraftigt system för exportfinansiering som ger företag skydd mot de ränterisker som hänför sig till finansieringen av köpen. Problemet med ränteutjämningsystemet i nuvarande läge med störningar på finansmarknaden är att det är beroende av kredit-

givning från finansiella institut, vilket på grund av deras nuvarande likviditetsproblem har lett till att systemets funktion har försvårats. I länder där ränteutjämningsystemet används för exportfinansiering, såsom Finland, har exportföretag i nuvarande konjunkturläge en sämre konkurrensställning än i länder där den offentliga finansiären kan erbjuda direkt exportfinansiering eller återfinansiering, bland andra Norge, Sverige, Österrike och Tyskland. I dessa länder har de offentliga exportfinansiärerna möjlighet att få långfristig finansiering från marknaden, på villkor som är förmånligare än kredit- och finansinstitutens. I fråga om exportkrediter som de offentliga exportfinansiärerna gett direkt eller återfinansierat kan den ränta som köparen betalar vara rentav en procentenhet lägre än i fråga om exportfinansiärer som tillämpar ränteutjämningsmekanismerna.

Efterfrågan på statliga exportgarantier och ränteutjämningskrediter har ökat starkt under pågående år. Orsaken till den ökade efterfrågan har främst varit att det har blivit svårare att få finansiering för export.

1.3 Internationell jämförelse

På grund av störningarna på finansmarknaden har åtminstone 13 EU-stater med avseende på exportfinansiering meddelat kommissionen om stödpaket som hänför sig till den nationella finansieringen eller exportgarantierna. De nationella åtgärderna avviker så mycket från varandra, att det inte är möjligt att jämföra dem sinsemellan. Behandlingen av ärendet fortsätter på EU:s och OECD:s möten om exportkrediter.

2 Föreslagna ändringar

För att man ska kunna förbereda sig på att störningarna på finansmarknaden leder till att företagen kommer att ha det svårare att få finansiering, föreslås det att man för offentligt understödd export tar i bruk en så kallad återfinansieringsmodell. Inom ramen för återfinansieringsmodellen återfinansierar Exportkredit via ett finländskt eller utländskt kredit- eller finansinstitut sådan långfristig kreditgivning som krävs för export från Finland.

Återfinansieringen sker med kredit som Exportkredit beviljats ur statsbudgeten eller medel som anskaffats från marknaden för Finnveras räkning. Modellen ger i detta skede beredskap att finansiera exportprojekt med högst 1–2 miljarder euro. Avsikten är att exportkrediter beviljas enligt villkoren i OECD-exportkreditavtalet, med undantag för räntan som antingen kan vara rörlig eller fast på CIRR-villkor. För att exportprojekten ska bli omfattade av arrangemanget förutsätts alltid statliga exportgarantier. Arrangemanget ska vara tidsbegränsat och gälla högst fram till utgången av 2010.

På grund av den starka ökningen på ränteutjämningsanbud, och med tanke på att återfinansieringsmodellen också inbegriper en möjlighet att använda fast CIRR-ränta, förslås det att bevilningsfullmakten för ränteutjämningsavtal och ränteutjämningsanbud i enlighet med 1 § 1 mom. i ränteutjämningslagen höjs med en miljard euro från nuvarande 5 miljarder euro, så att den blir 6 miljarder euro.

Enligt den föreslagna återfinansieringsmodellen ska verksamheten basera sig på en modell som närmast motsvarar den åtgärdsmodell som huvudsakligen tillämpas hos Svensk Exportkredit (SEK) i Sverige. Enligt denna modell återfinansierar Exportkredit via ett kredit- eller finansinstitut exporthandel med kredit som Exportkredit beviljats ur statsbudgeten eller med medel som för Finnveras räkning anskaffats från marknaden med hjälp av statlig proprieborgen.

Dokumenteringen av finansieringen för exporthandel och kreditförvaltningen genomförs av ett finländskt eller internationellt kreditinstitut eller finansiellt institut. Med kreditinstitut och finansiellt institut avses institut i enlighet med 2 § 3 och 4 punkten i ränteutjämningslagen. Exportkredit ska finansiera arrangemanget genom att via kredit- eller finansinstitutet bevilja antingen finansiering med rörlig ränta eller finansiering som följer CIRR-villkoren. Kredit- eller finansinstitutet överför krediten inklusive säkerheterna till Exportkredit innan den har tagits ut och Exportkredit ger de upplånade medlen till kredit- eller finansinstitutet som överför medlen till köparen/exportören. Kredit- eller finansinstitutet sköter kreditförvaltningen på

grundval av ett separat avtal. När återfinansieringsmodellen tillämpas ska den alltid sammankopplas med Finnveras exportgaranti, som är i genomsnitt cirka 80 procent av kreditbeloppet. Därmed minskas risken för Exportkredit och också det andel eget kapital som soliditeten förutsätter blir mindre. Kredit- eller finansinstitutet ställer borgen för Exportkredit för den del av risken som inte täcks av Finnveras garanti. Exportkredit får bära en risk på cirka 20 procent för kredit- eller finansinstitutet. För att bankrisken ska kunna täckas förutsätts att Exportkredits aktiekapital höjs med 6 miljoner euro för arrangemangets giltighetstid. Behovet av tilläggs-kapitalisering för Exportkredit baserar sig på ett antagande om finansiering av exportkrediter för 1,2 miljarder. Kreditrisken för den köpande kunden och den garantigivande banken bärs av Finnverakoncernen i det förhållande som garantitäckningen förutsätter. Riskpremien för krediten tas ut i samband med att Finnvera betalar ut garantin.

Finansiering som Exportkredit beviljar kan hänföra sig till en ny köparkredit för export av kapitalvaror som Finnvera garanterat eller ett projekt för vilket det ansökts om eller för vilket Finnvera tidigare har lämnat anbud om köparkredit.

De återfinansieringskrediter som Exportkredit ger via kredit- och finansinstitut ska enligt OECD-konsensusvillkoren i allmänhet följa CIRR-villkoren. Enligt det föreslagna arrangemanget kan Exportkredit dock ge en exportkredit på OECD-villkor, antingen med rörlig ränta utökad med de premier som reglerna om statligt stöd förutsätter eller i form av en CIRR-kredit med fast ränta. Avsikten är att räntan för köparkrediter med rörlig ränta fastställs projektvis, så att det inte kan anses att finansieringen inbegriper förbjudet statligt stöd. Målet är att prissättningen ska följa en europeisk genomsnittsnivå.

För att man ska kunna övergå till denna åtgärdsmodell förutsätts att ett nytt lagrum fogas till ränteutjämningslagen, eftersom ränteutjämnningen enligt återfinansieringsmodellen görs genom beslut av Exportkredit. På grund av detta föreslås det att en ny 1 a § fogas till lagen. Avsikten är att de beslut som Exportkredit fattar förutsätter godkännande från arbets- och näringsministeriet.

Förutom ovan nämnda återfinansieringsmodell kan man vid behov också tillämpa en sådan återfinansieringsmodell där Exportkredit är finansär på grundval av ett skuldebrevslån som beviljas ett kredit- eller finansinstitut. Enligt denna åtgärdsmodell beviljar Exportkredit ett kredit- eller finansinstitut ett skuldebrevslån för att finansiera exportkredit. Innan exportkrediterna tas ut, överför Exportkredit medlen till kreditinstitutet eller det finansiella institutet och kredit- eller finansinstitutet överför medlen vidare till exportören mot leveranser. Exportkredits säkerhet är att den ursprungliga krediten pantsätts och säkerheterna överförs till Exportkredit. En återfinansieringskredit som Exportkredit beviljar kan ha rörlig ränta eller följa CIRR-villkoren. Arrangemanget följer i övrigt samma villkor som den tidigare nämnda återfinansieringsmodellen. Modellen används av SEK i Sverige, men eftersom krediterna samtidigt också är en belastning i bankens balansräkning, är den inte lockande för banker och har inte använts annat än i vissa särskilda fall, exempelvis i samband med källskatt.

Avsikten är att det till arbets- och näringsministeriets förordning om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter 1044/2005 fogas bestämmelser om de allmänna villkoren för de export- och fartygskrediter som kommer att bli omfattade av återfinansieringsmodellen, bland annat användningen av statliga exportgarantier och de projekt på vilka arrangemanget tillämpas.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Ränteutjämningsavtalsstocken var vid utgången av oktober 2008 cirka 2,1 miljarder euro. Den bevillningsfullmakt som avses i lagen inbegriper hela det oförfallna kapitalet i ränteutjämningsavtalen och 30 procent av ränteutjämningsanbudet. Vid utgången av oktober hade cirka 4,4 miljarder euro av limiten bundits upp. Dock har i genomsnitt endast 5–10 procent av ränteutjämningsanbudet resulterat i ränteutjämningsavtal. En stigande ränteutveckling ökar användningen av ränteutjämning, medan en stabil eller sjun-

kande ränteutveckling i allmänhet inte leder till användning av ränteutjämning.

Även om det uppskattas att endast en del av ränteutjämningsanbudet resulterar i avtal, bör beloppet på fullmakten höjas med en miljard euro till 6 miljarder euro, för att man ska kunna säkerställa tillgången till offentligt understödda export- och fartygskrediter under de närmaste åren. I kompletteringen av budgeten för 2009 föreslås en lånefullmakt på 500 miljoner euro för Exportkredits återfinansieringsverksamhet. Också införandet av återfinansieringsmodellen torde öka behovet av ränteutjämningsfullmakten.

Ändringarna beräknas inte ha konsekvenser för räntestöd eller räntegottgörelser under 2009. Eftersom det räntestöd som betalas och/eller den räntegottgörelse som fås på grundval av ränteutjämningsavtal är beroende av marknadsräntornas nivå i jämförelse med CIRR-räntorna i ränteutjämningsavtalen, är det inte möjligt att på förhand på ett tillförlitligt sätt uppskatta de utgifter och inkomster som ränteutjämningsavtalen medför för staten. Uppskattat enligt situationen i mitten av november i år beräknas ränteutjämningsavtalen orsaka staten räntestödsutgifter upp till 18,5 miljoner euro under 2009 och cirka 10,5 miljoner euro under 2010, och motsvarande gottgörelser till ett belopp av 5,9 och 26,4 miljoner euro. I fråga om den nuvarande ränteutjämningsavtalsstocken på cirka 2,1 miljarder euro skulle en höjning av marknadsräntan med en procentenhet öka räntestödsutgifterna med cirka 9,2 miljoner euro för år 2009, medan en sänkning av räntan med en procentenhet på motsvarande sätt skulle minska utgifterna med 9,2 miljoner euro.

Kreditgivning med rörlig ränta orsakar inte kostnader för staten. Eftersom återfinansieringskrediter också beviljas med rörlig ränta, minskas den ränterisk och de räntestödsutgifter som staten orsakas.

Exportkredits aktiekapital är cirka 20,8 miljoner euro och eget kapital cirka 25 miljoner euro. Exportkredit har en genomsnittlig bankrisk på cirka 20 %. För att täcka bankrisken förutsätts att Exportkredits eget kapital höjs med 6 miljoner euro medan arrangemanget gäller. Exportkredit är ett dotterbolag till Finnvera och man föreslår att höjningen

av dess eget kapital sköts genom ett kapitallån som ges av statens budgetmedel för 2009.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen har inte konsekvenser för myndigheterna, utan ändringarna kan genomföras med nuvarande resurser.

3.3 Konsekvenser för företagen

Åtgärderna syftar till att säkerställa fortsatt exportfinansiering under finanskrisen och trygga finländska exportörers konkurrenskraft i förhållande till exportföretag i andra länder.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet i samarbete med Finnvera, Exportkredit, finansministeriet och Statskontoret. På grund av att ärendet brådskar har man inte hunnit begära utlåtanden om propositionen.

De ändringar som föreslås i lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter ändrar inte det statsstödsprogram för offentligt understödda export- och fartygskrediter som anmälts till Europeiska kommissionen, så det är inte nödvändigt att göra en anmälan till EU-kommissionen enligt EU-reglerna om statligt stöd.

5 Samband med andra propositioner

Genomförandet av återfinansieringsmodellen kräver förutom ändringen av ränteutjämningslagen också andra lagstiftningsåtgärder. Eftersom Statskontoret på Finnveras vägnar skaffar den behövliga finansieringen med stöd av statlig borgen, förutsätts att den statliga borgenslimit som ingår i 8 a § i lagen om statens specialfinansieringsbolag höjs.

Dessutom förutsätter de ränte- och valutawapavtal som används i hanteringen av valutarisker att staten har en tillräckligt stor borgensfullmakt (Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 8 a § i lagen om statens specialfinansieringsbolag 992/2005).

Med tanke på den förutsättning som ingår i återfinansieringsmodellen att statliga exportgarantier ska användas, har propositionen också samband med Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 10 § i lagen om statliga exportgarantier 422/2001.

Propositionerna bör behandlas om en helhet i riksdagen.

6 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft vid ingången av år 2009.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § 1 mom. i lagen av den 20 december 1996 om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter (1137/1996), sådan den lyder i lagen 946/2005 och *fogas* till lagen en ny 1 a §, som följer:

1 §

Arbets- och näringsministeriet har rätt att på de villkor ministeriet bestämmer ge ett bolag för utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter, nedan ränteutjämningsbolaget, förbindelser om att ränteutjämningsbolaget med kreditinstitut och finansiella institut kan ingå ränteutjämningsavtal som gäller offentligt understödda export- och fartygskrediter till ett kapitalvärde av högst 6 000 miljoner euro 1997–2010.

1 a §

När Finlands Exportkredit Ab återfinansierar sådana ränteutjämningskrediter som ett kreditinstitut eller finansiellt institut arrangerar, kan ränteutjämningsavtal enligt denna lag ingås genom beslut av Finlands Exportkredit Ab. Det kreditinstitut och finansiella institut som ingått samarbetsavtal med Finlands Exportkredit Ab arrangerar då export- och fartygskrediten och administrerar krediten.

Denna lag träder i kraft den 200

Helsingfors den 28 november 2008

Republikens President

TARJA HALONEN

Näringsminister *Mauri Pekkarinen*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § 1 mom. i lagen av den 20 december 1996 om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter (1137/1996), sådan den lyder i lagen 946/2005 och *fogas* till lagen en ny 1 a §, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Handels- och industriministeriet har rätt att på de villkor ministeriet bestämmer ge Finlands Exportkredit Ab, nedan ränteutjämningsbolaget, förbindelser om att ränteutjämningsbolaget med kreditinstitut och finansiella institut kan ingå ränteutjämningsavtal som gäller offentligt understödda export- och fartygskrediter till ett kapitalvärde av högst 5 000 miljoner euro 1997–2010.

Föreslagen lydelse

1 §

Arbets- och näringsministeriet har rätt att på de villkor ministeriet bestämmer ge *ett bolag för utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter*, nedan ränteutjämningsbolaget, förbindelser om att ränteutjämningsbolaget med kreditinstitut och finansiella institut kan ingå ränteutjämningsavtal som gäller offentligt understödda export- och fartygskrediter till ett kapitalvärde av högst 6 000 miljoner euro 1997–2010.

1 a §

När Finlands Exportkredit Ab återfinansierar sådana ränteutjämningskrediter som ett kreditinstitut eller finansiellt institut arrangerar, kan ränteutjämningsavtal enligt denna lag ingås genom beslut av Finlands Exportkredit Ab. Det kreditinstitut och finansiella institut som ingått samarbetsavtal med Finlands Exportkredit Ab arrangerar då export- och fartygskrediten och administrerar krediten.

Denna lag träder i kraft den 200 .